

Vārdu skolas izteicienu valodnieciskie aspekti

Linguistic aspects in statements of the School of Names

Agita Baltgalve

Āzijas studiju nodaļa
Humanitāro zinātņu fakultāte, Latvijas Universitāte
Visvalža iela 4a, Rīga, LV-1050, Latvija
E-pasts: agita.baltgalve@inbox.lv

Raksts iepazīstina lasītājus ar vienu no ķīniešu tradicionālās domas novirzieniem – vārdu skolu (*ming jia* 名家). Tādas mācības kā, piem., daoisms un konfūcisms, ir plaši pazīstamas, bet vārdu skola ir mazāk zināma. Parasti šīs mācības idejas tiek pētītas filozofijas kontekstā, attiecinoši uz loģiku un sofismu. Bet, pēc raksta autorei domām, vārdu skolas pārstāvju var uzskatīt par ķīniešu pirmajiem valodniekiem. Senajā Ķīnā netika izdalīta un atsevišķi pētīta valodniecības nozare un viņi bija pirmie, kuri pievērsās valodnieciskai teikumam un jēdzienu analīzei, diskutējot par jautājumiem, kas saistīti ar teikumu struktūru, vārdu nozīmi un hieroglifu formu.

Tādējādi pētījuma mērķis ir atlasīt un detalizēti aplūkot tos vārdu skolas domātāju izteicienus, kuros parādās lingvistiskas iezīmes. Pētījumā izmantota semantiskas un semiotiskas analīzes pieeja, tulkojot izvēlētos oriģināltekstu fragmentus un skaidrojot atsevišķu izteicienu gramatiskās formas un hieroglifiskās rakstības īpatnības. Nepieciešamības gadījumā tiek pievērsta uzmanība arī vārdu un hieroglifu etimoloģijai. Raksts ir sadalīts piecās nodaļās. Vispirms tiek īsi raksturota ķīniešu valodniecības un vārdu skolas vēsturiskā attīstība. Pēc tam seko skolas nosaukuma un galveno domātāju izteicienu lingvistiska analīze. Pēdējā daļā ir dots vārdu skolas filozofijas izvērtējums salīdzinājumā ar citu ķīniešu klasiskās filozofijas pārstāvju idejām.

Secinājumi parāda, ka vārdu skolas domātāju disputu pamatmērķis galvenokārt attiecas uz filozofiju un kognitīvo loģiku, tomēr tajos neapzinātā formā atklājas arī valodnieciskie aspekti un analīze. Ķīniešu tradicionālās domas kontekstā šīs idejas nav populāras, jo neatklāj dziļu jēgu un sabiedrībai noderīgu morāli. Tomēr daudzos vārdu skolas domātāju izteicienos vērojamas atsauces uz morfoloģiju, etimoloģiju, semiotiku, semantiku un gramatiku. Šie un citi jēdzieni tajā laikā Ķīnā vēl nepastāvēja. Tie rodas tikai 19.–20. gs. Rietumu zinātņu ietekmē un ir joprojām aktuāli mūsdienu ķīniešu valodniecības teorijā.

Atslēgvārdi: senķīniešu valoda; ķīniešu klasiskā filozofija; semantika; semiotika; gramatika.

levads

Ķīniešu tradicionālā doma galvenokārt tiek saistīta ar daoismu un konfūcismu, šo mācību raksti un idejas gan Ķīnā, gan arī Rietumos ir plaši pazīstamas, turpretī par vārdu skolu ir daudz mazāk ziņu un pētījumu. Parasti šīs mācības idejas tiek aplūkotas

filozofijas kontekstā, attiecinot uz loģiku un sofismu. Pēc raksta autores domām, vārdu skolas pārstāvjus var uzskatīt par ķīniešu pirmajiem valodniekiem. Senajā Ķīnā netika izdalīta un atsevišķi pētīta valodniecības nozare un viņi bija pirmie, kuri pievērsās valodnieciskai teikumu un jēdzienu analīzei, diskutējot par jautājumiem, kas saistīti ar teikumu struktūru, vārdu nozīmi un hieroglifu formu.

Līdzšinējie pētījumi (piem., *Jana Rošker* „Classical Chinese logic”, *Joachim Kurtz* „The Discovery of Chinese Logic”, *Chris Fraser* „School of Names”, *Wang Zuoli* „New Investigations in the School of Names”) galvenokārt skaidro vārdu skolas domātāju apgalvojumu filozofiskos aspektus. Raksta autores mērķis ir atlasīt un detalizēti aplūkot tos vārdu skolas domātāju izteicienus, kuros parādās lingvistiskas iezīmes. Darbā izmantota semantiskas un semiotiskas analīzes pieeja, tulkojot izvēlētos oriģināltekstu fragmentus un skaidrojot atsevišķu izteicienu gramatiskās formas un hieroglifiskās rakstības īpatnības. Nepieciešamības gadījumā tiek pievērsta uzmanība arī vārdu un hieroglifu etimoloģijai.

Rakstu veido piecas nodaļas:

- 1) „Ķīniešu valodniecības attīstība un vārdu skolas vēsturiskais fons”;
- 2) „Skolas nosaukums lingvistiskā skatījumā”;
- 3) „Valodnieciskās idejas Dena Sji, Gunsuņa Luna, Hui Ši izteicienos”;
- 4) „Vārdu skolas izteicienu semiotiskais aspekts”;
- 5) „Vārdu skolas izvērtējums salīdzinājumā ar citiem domātājiem.

Ķīniešu personvārdu un nosaukumu transkripcijai latviešu valodā izmantota Agītas Baltgalves (2014, 4–6, 125–126) sastādītā zilbju atveides tabula un ieteikumi. Toponīmu, laika posmu un dinastiju nosaukumu atveidei izmantoti Pētera Pildegoviča (2010, 962–979) ieteikumi no „Lielās ķīniešu-latviešu vārdnīcas”. Iekavās sniegti hieroglifi un to izruna starptautiskajā transkripcijā (*pin yin* 拼音), tā izmantota arī avotu un literatūras sarakstā. Tekstā ietvertie citāti no klasiskajiem filozofiskajiem traktātiem ir raksta autores tulkojums no senķīniešu valodas.

1. Ķīniešu valodniecības attīstība un vārdu skolas vēsturiskais fons

Valodnieciski pētījumi Ķīnā aizsākas samērā vēlu. Rakstības un klasisko rakstu vēsture iesniedzas 2. g. t. p. m. ē., bet pirmā hieroglifus skaidrojošā ķīniešu-ķīniešu vārdnīca „Er ja” (*Er ya* 爾雅) parādās tikai 2. gs. p. m. ē. Kaut arī tā uzskatāma par pasaulē vissenāko līdz mūsdienām saglabājušos vārdnīcu, kurā skaidroti atsevišķi vārdi, tomēr ķīniešu klasisko rakstu attīstības kontekstā šis jau ir vēlīnais posms. Savukārt fonētikas pētījumi aizsākušies vēl vairākus gadsimtus vēlāk – 5. gs. m. ē. –, kad literāts Šeņs Jue (*Shen Yue* 沈約) sastāda „Četru toņu reģistru” (*Si sheng pu* 四聲譜). Bet gramatika Senajā Ķīnā vispār netiek pētīta. Tikai 17. gs., kad Ķīnā sāk ienākt zinātniskās teorijas no Rietumiem, parādās pirmie pētījumi par ķīniešu gramatiku. Svarīgi atzīmēt, ka agrīnās ķīniešu valodas gramatikas grāmatas ir sastādījuši rietumnieki, bet pašu ķīniešu pētnieku pirmais sarakstītais darbs tapis tikai 19. gs. pašās beigās (Chappell, Peyraube 2014, 114). Līdz ar to var apgalvot, ka visa

gramatikas teorija, termini un normas ir aizgūtas no indoeiropiešu valodu pētījumiem un aprakstiem.

Tomēr jau pirms mūsu ēras, Austrumu Džou dinastijas (*Dong Zhou* 東周, 8. gs. – 3. gs. p. m. ē.) laikā, rodas kāda mācība, kurā uzmanību pievērsta valodniecības aspektiem. Šis periods iezīmējas ar politisku sadrumstalotību, kas veicina jaunu ideoloģiju un mācību rašanos. Izveidojas ķīniešu klasiskā filozofija, kuras pārstāvjus Ķīnā apzīmē kā ‘daudzos skolotājus un simts skolas’ (*zhu zi bai jia* 諸子百家). Austrumu Džou laikmetu vēsturiski mēdz iedalīt divos posmos, un tiem ir piešķirti ļoti trāpīgi apzīmējumi: Pavasaru un Rudeņu periods (*Chun Qiu shi qi* 春秋時期, 8.–5. gs.) un Karojošo valstu periods (*Zhan guo shi qi* 戰國時期, 5.–3. gs.) (Rošker 2014, 24).

Sevišķi dziļa doma ietverta Pavasaru un Rudeņu perioda nosaukumā. Tas ir aizgūts no klasiskā kanona un vēstures hronikas „Pavasari un Rudeņi” (*Chun Qiu* 春秋), kurā hronoloģiskā veidā fiksēti Lu valsts (*Lu* 魯) vēsturiskie notikumi. Vēlāk šo terminu sāk izmantot kā vispārīgu žanra apzīmējumu vēsturiskām hronikām. Frāzes burtiskā nozīme norāda uz laika secību – gadalaiku nomaiņu un gadu ritumu (Rogacz 2018, 258). Pavasaris un rudens ir arī lauksaimniecībā svarīgs periods, kad tiek iesēta un novākta raža, kad uzplaukst un novīst ziedi un augi. Turklāt vienmēr iestājas jauns gads, un viss sākas no sākuma. Saskaņā ar šiem dabas procesu novērojumiem tradicionālajā ķīniešu kultūrā izveidojas cikliska laika uztvere. Turklāt ar pavasariem un rudenim Ķīnā apzīmē arī cilvēka gadus un mūžu, norādot, ka arī cilvēka dzīvē ir aizsākums, uzplaukums un noriets. Tieši tāpat arī Pavasaru un Rudeņu periodā uzplaukst un cita citu nomaina daudzas dažādas valstis un filozofiskās sistēmas.

Karojošo valstu perioda nosaukums uztverams burtiski, un tam īpašs skaidrojums nav nepieciešams. Pastāv daudzas valstis, kuras savā starpā sīvi cīnās par varu un ietekmi. Tāpēc arī parādās daudzi t. s. klejojošie oratori (*you shuo zhe* 遊說者) – domātāji, kuri, apceļojot dažādus reģionus un valstiņas, mēģina tur izplatīt savas sociofilozofiskās idejas. No vienas puses, viņi pārstāv dažādus garīgos strāvojumus, sludina morāles, ētikas u. c. ideālus, bet, no otras puses, pieskaņojas vietējo monarhu vajadzībām pēc gudras ideoloģijas un stratēģijas, lai uzveiktu kaimiņvalstis un iegūtu dominanci reģionā (Wang 2010, 95–96). Klasisko filozofu darbību un viņu mācības ķīniski apzīmē ar sakāmvārdu: „Simts puķu vienlaicīgi plaukst, simts skolu skaļi debatē” (*Bai hua qi fang, bai jia zheng ming* 百花齊放, 百家爭鳴) (Sellmann 2009, 1126). Šo teicienu var sasaistīt ar jebkuru laikmetu, kad parādās un vienlaicīgi pastāv dažādas idejas un mācības.

Pie klejojošajiem oratoriem (šī vārda vistiešākajā nozīmē) pieder arī vārdu skolas pārstāvji, ko Rietumos mēdz dēvēt arī par sofistiem, bet Ķīnā – par disputētājiem (*bian zhe* 辯者) (Fraser 2020). Viņi ir vieni no pirmajiem, kuru diskusijās un argumentācijā parādās atsauces uz morfoloģiju, etimoloģiju, semiotiku, semantiku un gramatiku (Rošker 2015, 4–5). Vienlaikus jāatzīst, ka šāda veida analīze viņu filozofijā izpaužas vairāk neapzinātā veidā, jo galvenais mērķis ir ironiski, bet ar jebkuriem retorikas līdzekļiem pārliecināt sarunu biedrus par visneticamāko apgalvojumu pareizību.

Vārdu skola nav viens konkrēts grupējums, kas veidojas vienā konkrētā vietā un laikā. Tie ir atsevišķi domātāji, visbiežāk savā starpā nesaistīti cilvēki, kuri savas idejas pauž līdzīgā veidā – absurdos, teorētiskos apgalvojumos ar smalku loģikas

argumentāciju. Pats skolas nosaukums parādās tikai vēlāk Haņu dinastijas (*Han* 漢) vēsturnieka Sima Taņa (*Sima Tan* 司馬談) „Traktātā par sešu skolu galvenajām idejām” (*Lun liu jia yao zhi* 論六家要旨), kas sarakstīts 2. gs. p. m. ē. (Sima 2009). Viņš uzskaita domātāju skolas, kuras pastāv Austrumu Džou periodā: ģeomantijas jeb pretmetu skola (*yin yang jia* 陰陽家), konfūcisms (*ru jia* 儒家), moisms (*mo jia* 墨家), vārdu skola (*ming jia* 名家), likuma skola (*fa jia* 法家) un daoisms (*dao de jia* 道德家).

2. Vārdu skolas nosaukums lingvistiskā skatījumā

Attiecībā uz ķīniešu klasisko domu eiropiešu un līdz ar to arī latviešu valodā ir iesakņojušies vairāki neprecīzi apzīmējumi, piem., *konfūcisms* un *neokonfūcisms*. Ķīniešu valodā šādu nosaukumu nav, jo šie abi idejiskie virzieni nav tiešā veidā saistāmi ar Konfūcija mācību. Konfūcisms ķīniešu valodā tiek saukts par *akadēmiķu skolu* (*ru jia* 儒家) un ietver visu klasisko rakstu mācības un akadēmisko tradīciju vispār (Raphals 2020). Savukārt neokonfūcismam ir dažādi apzīmējumi atkarībā no galvenās idejas un izplatības laika (13.–16. gs.) Turklāt tajā iekļautas arī senās pārmaiņu mācības, kosmoloģijas, ģeomantijas, budisma un daoisma idejas (Zhang 2018).

Tieši tāda pati situācija ir arī ar vārdu skolu. Rietumos izplatītais apzīmējums *ķīniešu sofist* maldīgi sasaista šī virziena idejas ar grieķu sofistiem, neatspoguļojot mācības īsto būtību (Fraser 2020). Ķīniešu valodā visos laikos tiek izmantots tikai viens nosaukums – *vārdu skola* (*ming jia* 名家), ko var interpretēt arī kā *vārdu eksperti* (Kurtz 2021, 176). Līdzīgi kā visiem klasiskās filozofijas novirzieniem, nosaukuma beigās tiek pievienots vārds *ģimene* (*jia* 家), kas sākotnēji norāda uz ģimeni vai mājvietu. Tā kā Senajā Ķīnā mācekļi pārceļas dzīvot pie skolotāja, ikdienā apkalpo viņu un pavada visos ceļojumos, tad vēlāk šis vārds iegūst paplašināto nozīmi ‘domātāju skola, novirziens’.

Pirmā šī apzīmējuma zilbe *vārds* (*ming* 名) norāda uz apzīmējumu vai nosaukumu, bet tam ir vairākas smalkākas saturiskās nianšes. Šis var būt personas vārds (burtiski: ‘uzvārds, vārds’ *ming zi* 名字) vai objekta apzīmējums (burtiski: ‘vārda nosaukums’ *ming cheng* 名稱); var arī norādīt uz īpašību – slavens, atpazīstams (piem., ‘slavens vīrs’ *ming shi* 名士). Visbeidzot, tas var būt arī darbības vārds ar nozīmi ‘saukt, nosaukt, apzīmēt’ (piem., ‘vārdā sauc par Džao’ *ming yue* 名曰趙). Hieroglifa 名 izcelsme un visnenākā nozīme norādīta 2. gs. valodnieka Sju Šeņa 許慎 sastādītajā skaidrojošajā vārdnīcā „Vārdu skaidrojumi un hieroglifu analīze” (*Shuo wen jie zi* 說文解字). Tajā teikts, ka hieroglifs veidojies no piktogrammas, kuras sastāv no divām daļām: ‘vakars, krēsla’ 夕 un ‘mute, runāt’ 口. Šie elementi idejiski var norādīt, piem., ka tumsā cilvēki cits citu nevar saskatīt, tāpēc viņiem katram sevi jānosauc vārdā (Xu 2002, 77).

Kopumā nosaukums *vārdu skola* ļoti precīzi raksturo šīs skolas domātāju darbības jomu. Viņi ir izcili oratori, kuri pēta un analizē vārdus, izmanto tos savu teoriju argumentācijai, kā arī kritizē un ironizē par valodas mākslīgi radīto nosaukumu neatbilstību faktiskajiem notikumiem un reālajām lietām. Turklāt ar šiem valodnieciskajiem

disputiem viņi cenšas gūt slavu un atpazīstamību, lai viņu vārdi izskanētu tālu. Vārdu skolas teorija balstās uz apgalvojumiem jeb tēzēm, kas sākumā šķiet nepareizas un realitātei neatbilstošas. Taču domātāji savas dzīves laikā katru no šīm tēzēm pamato ar detalizētu argumentāciju. Disputētāji panāk, ka pat viņu visabsurdākos izteicienus nav iespējams apgāzt. Mūsdienās gan pārsvarā ir saglabājušās tikai tēzes, bet iespējamā argumentācija zināma no citu, vēlāku domātāju sacerējumiem un komentāriem. Tam ir vairāki iemesli.

Vārdu skolas prakse ir izteikti mutiska oratoru tradīcija, turklāt Džou dinastijas (*Zhou* 周) laikā vēl ir ļoti maz rakstu pieminekļu. Rakstīšanas pieredze (piem., bronzas, akmens vai bambusa plāksnītes) pieejami tikai valdnieku galmā un bagātnieku aprindās, kā arī to izmantošana ir ļoti neērta, tāpēc pierakstīšanas process prasa lielas pūles un laika patēriņu. Šī iemesla dēļ gandrīz visi senķīniešu klasiskās filozofijas traktāti pēc apjoma ir ļoti īsi un simboliski, taču tiem ir gari un izvēsti vēlāka laika posma komentāri. Cits iemesls, kādēļ daudzi vārdu skolas darbi nav saglabājušies, ir Cjiņu dinastijas imperatora Šihuana (*Qin Shi huang di* 秦始皇帝) vardarbīgā politika. Viņš 213. g. p. m. ē. pavēlēja sadedzināt visus filozofiskos sacerējumus, izņemot likumu skolas traktātus, jo uz tiem balstījās valsts vara (Hou 2021, 62–63). Vēl cits iemesls vārdu skolas mācības daļējai aizmiršanai ir ķīniešu pragmatiskā attieksme, kas pieprasa, lai filozofiskās mācības un raksti būtu valstij un sabiedrībai noderīgi, lai tie ietvertu dziļu morāli, kādas vārdu skolas disputiem, visticamāk, nebija.

3. Valodnieciskās idejas Dena Sji, Gunsuņa Luna un Hui Ši izteiciens

Kā ķīniešu loģikas ideju aizsācējs tiek minēts jurists un advokāts Dens Sji (*Deng Xi* 鄧析, kurš dzīvojis 6. gs. p. m. ē. (Fraser 2020). Viņam pieder izteiciens: „Ieiet pa ausīm, iznākt pa muti” (*Ru hu er, chu hu kou* 入乎耳, 出乎口) (Xun 2018a). Zināšanas, informācija, jaunumi ir tas, kas ienāk pa ausīm; vārdi un runas ir tas, kas iznāk pa muti. Dena Sji teiciens, iespējams, norāda uz cilvēku, kurš mācās tikai, lai gūtu slavu un atzinību, nevis lai sevi pilnveidotu. Var apgalvot, ka šāda attieksme ir raksturīga visiem vārdu skolas disputētājiem. Viņi neuzstāda augstus tikumības ideālus kā konfūcisti, bet tikai apkopo informāciju, lai ar to manipulētu. Aptuveni no tā paša perioda, kad dzīvo Dens Sji, nāk arī cits izteiciens, kas pieder konfūcisma tradīcijai: „Vārdi iznāk no citu mutes, iepļūst tavās ausīs” (*Yan chu yu yu kou, ru yu er er* 言出於余口, 入於爾耳) (Zuo 2018). Šim teicienam ir gandrīz vai pretēja nozīme un pozitīva pieskaņa; tas norāda uz slepenu mācību, īpaši svarīgu informāciju, ko skolotājs nodod tikai tuvākajiem mācekļiem.

Vēlāk, 4. un 3. gs. p. m. ē., Denam Sji seko citi vārdu skolas pārstāvji – Ji Veņš (*Yi Wen* 尹文), Hui Ši (*Hui Shi* 惠施) un Gunsuņš Luns (*Gongsun Long* 公孫龍) (Bo 2018, 164). Vienīgais darbs, kas salīdzinoši pilnīgā formā ir nonācis līdz mūsdienām – gan ar tēzēm, gan to argumentāciju –, ir traktāts „Skolotājs Gunsuņš Luns” (*Gongsun Long zi* 公孫龍子). Šajā darbā ietverti vairāki filozofa Gunsuņa Luna izteicieni, un starp tiem parādās arī visslavenākā vārdu skolas tēze: „Balts zirgs nav zirgs”

(*Bai ma fei ma* 白馬非馬), kas aktualizē ne tikai loģikas jautājumu, bet ietver arī semantisku konotāciju (Lin 2007, 1–7). Ķīniešu valodas rakstu zīmes – hieroglifi – paši par sevi nenorāda ne uz vārdšķiru, ne skaitli, ne dzimti. Tāpēc klasiskajā valodas teorijā ķīnieši izdala tikai t. s. pilnos vārdus (*shi ci* 實詞), kas nes nozīmi, un tukšos vārdus (*xu ci* 虛詞) – partikulas ar gramatisku funkciju (Baltgalve 2015, 13).

Šai teikumā vārdi *balts* (*bai* 白) un *zirgs* (*ma* 馬) ir pilnie vārdi, bet *fei* 非 ir nolieguma partikula. Katrs hieroglifs senķīniešu valodā ir viena morfēma ar savu nozīmi vai funkciju. Tāpēc vārdu ‘balts, balta krāsa, baltums, baltais’ (*bai*) var uztvert kā lietu pašu par sevi. Tādējādi iespējams šāds skaidrojums: ja vienā vienādojuma pusē ir divas lietas – baltums un zirgs –, tad tas nevar būt identisks ar otrā vienādojuma pusē esošo zirgu vien, kas norāda uz vienu lietu. Oriģināltekstā atrodami vairāki argumenti tēzes pamatojumam (Wang 1996, 42–43), piem.:

- 1) zirgs ir tas, ar ko nosauc formu; balts ir tas, ar ko nosauc krāsu. Formas apzīmējums nav tas pats, kas krāsas apzīmējums;
- 2) balts zirgs ir baltas krāsas un zirga apvienojums, bet zirgs nav baltas krāsas un zirga apvienojums.

Cita valodas izteiksmes līdzekļu īpatnība, kas raksturīga gandrīz visai ķīniešu klasiskajai filozofijai, ir līdzības, salīdzinājumi (*bi* 比), ar kuru palīdzību tiek ilustrēta kāda aktuāla ideja vai parādība. Šo iezīmi kā obligātu retorikas instrumentu izvērsti skaidro vārdu skolas domātājs Hui Ši. Viņš atšķirībā no citiem šīs skolas filozofiem ieņem pat ministra amatu Veī valstī (*Wei* 梁) (Sun 2007, 267). Haņu dinastijas vēsturnieka Liu Sjana (*Liu Xiang* 劉向) darbā „Sarunu dārz” (*Shuo yuan* 說苑), kas izdots 1. gs. p. m. ē., ir aprakstīts šāds notikums. Veī valsts valdnieks, uzzinājis par Hui Ši sofisma mācību, uzaicina filozofu pie sevis izklāstīt savas idejas, bet ar vienu noteikumu – bez līdzībām. Viņu starpā risinās saruna, kurā Hui Ši galu galā pārliecina valdnieku, ka iztikt bez analogijām nav iespējams” (Liu Xiang 2018):

- (1) „Hui Ši: „Ja šeit būtu kāds cilvēks, kurš nezinātu, kas ir ‘katapults’ (*daņ* 彈), un viņš jautātu par tās formu. Ja es atbildētu, ka *daņ* forma ir kā *daņ*. Vai būtu saprotams?”

Valdnieks: „Nebūtu saprotams.”

Hui Ši: „Bet ja es viņam vēl paskaidrotu, ka *daņ* forma ir kā lokam un stiegrām izmantots bambuss. Vai tad varētu par to uzzināt?”

Valdnieks: „Jā, varētu.”

Hui Ši: „Tāpēc orators balstās uz to, ko cilvēks zina, lai paskaidrotu to, ko viņš nezina. Bet, ja nu valdnieks pavēl runāt bez līdzībām, tad tas vispār nav iespējams.”

Valdnieks: „Ļoti labi!”

Ar piemēru par katapultu Hui Ši ironiskā formā norāda uz kognitīvās loģikas izziņas procesu un skaidrojošajiem aprakstiem, bez kuriem cilvēki nespētu izprast pasauli. Nezināmu objektu uztvere, jēdzienu un parādību skaidrojumi balstās galvenokārt uz salīdzinājumiem, ar definīciju vien nav pietiekami (Fraser 2020). Tieši šādas izdomātas alegorijas (*yu yan* 寓言) ir ķīniešu klasisko rakstu pamatā, un uz tām lielā mērā balstās visu ideju skaidrojums. Vēstures un citos traktātos ļoti bieži ar līdzīgu funkciju

tiek izmantotas atsauces uz pagātņi (*dian gu* 典故), velkot paralēles ar kādu reālu notikumu vai personību, kurai ir tikumiskas vai netikumīgas īpašības. Mūsdienās gan literatūrā, gan sarunvalodā, gan oficiālajās runās un diskusijās nereti tiek izmantoti idiomātiskie teicieni (*cheng yu* 成語), kas nāk no klasiskās literatūras darbiem. Arī to pamatā ir alegorijas vai vēsturiski stāsti, ar kuru palīdzību tiek ilustrēts konkrētās tagadnes notikums vai parādība.

Domātāja Hui Ši raksti nav saglabājušies, bet svarīgākās viņa tēzes ir ietvertas daoisma traktāta „Džuandzi” (*Zhuang zi* 莊子) 33. nodaļā „Pasaulē” jeb „Zem debesīm” (*Tian xia* 天下) (Fraser 2020). Daoisma filozofs Džuandzi pēc nostāstiem ir bijis draugos ar Hui Ši, un par viņu abu sarunām ir saglabājušies vairāki stāsti. Tajos vērojamas asas diskusijas un viedokļu atšķirības, jo daoisti vairāk uzmanības pievērš dabiskumam, garīgajām vērtībām un pašattīstībai, kamēr sofisti iedziļinās sarežģītās vārdu spēlēs un saturiski bieži vien bezjēdzīgās argumentācijās (Raphals 1998, 143–144).

Traktātā „Džuandzi” uzskaitītas Hui Ši desmit tēzes, un septītā no tām skan šādi: „Šodien dodos uz Jue valsti, bet vakar atnācu” (*Jin ri shi Yue, er xi lai* 今曰適越而昔來) (Sun 2007, 383). Tēze parāda valodas gramatikas formu nepiemērotību laika ritējuma reālai attēlošanai. Saliekot abus teicienus kopā, izveidojas pilnīgi nelōģisks teikums, bet, tos aplūkojot atsevišķi, izteikumi ir pareizi un loģiski.

Piem., tajā dienā, kad cilvēks dodas uz Jue valsti, viņš var droši sacīt: „Šodien es eju uz Jue valsti.” Bet, kad viņš jau ir ieradies Jue valstī, nākamajā dienā viņš var teikt otro frāzi: „Vakar es atnācu uz Jue valsti.” Abi teicieni ir pareizi, bet tikai konkrētā situācijā un laika punktā. Ja tos izņem no konteksta un saliek kopā bez reāla laika un vietas konteksta, loģika pazūd. Tomēr valodā šāds salikts teikums ir iespējams, līdz ar to rodas secinājums, ka valoda ir nelōģiska pat tad, ja ir runa par reāliem, faktiskiem notikumiem, nemaz nerunājot par izdomājumiem. Turklāt senķīniešu valodā nav pagātnes un tagadnes laika formu, uz to norāda tikai atsevišķi hieroglifi, tāpēc apgalvojums ir vēl neskaidrāks. Ja tulkotu burtiski, nepievienojot fleksijas, teikums būtu šāds: „Šodien doties Jue un vakardien nākt.”

4. Vārdu skolas domātāju izteicienu semiotiskais aspekts

Daoisma traktātā „Džuandzi” uzskaitītas arī vairākas citu vārdu skolas domātāju tēzes. Daudziem no tiem iespējams lingvistisks skaidrojums. Pirmais piemērs attiecas uz vārdu spēli saistībā ar hieroglifiskās rakstības simboliskajiem elementiem. Ķīniešu valodā daudzi vārdi radušies no piktogrammām, kā, piem., kalns 山 un mute 口. To formas vēl tagad iespējams salīdzināt ar reāliem attēliem. Vārdu skolas tēze ir šāda: „Kalns iznāk no mutes” (*Shan chu kou* 山出口) (Sun 2007, 383). Teiciens balstās uz spēli ar hieroglifu grafiskajiem elementiem. Ja grafēmai 口 (mute) noņem augšējo horizontālo līniju un pagriež to vertikāli, tad izveidojas grafēma 山 (kalns). Tātad – kalns iznāk jeb izveidojas no mutes.

Daudzi klasiskie ķīniešu filozofi iesaistās aktīvās diskusijās par vārdu (*ming* 名) un faktu (*shi* 實) atbilstību un saskaņošanu (Kurtz 2021, 3). Jau Konfūcijs ir izteicies, ka nepieciešams precizēt nosaukumus (*zheng ming* 正名), ar to gan vairāk domājot

ieņemamo amatu un sociālā hierarhijas statusa saskaņošanu ar reālajiem pienākumiem un cilvēku rīcību (Wang 2010, 87). Vārdu skolas domātāji turpina šo diskusiju, pierādot, ka valoda un vārdi neatbilst realitātei un ka tos vispār nav iespējams saskaņot ar reāliem faktiem (Wang 1996, 87–92). Pēc viņu domām, konventionālie apzīmējumi nespēj ne precīzi, ne pilnīgi izskaidrot lietu un parādību īsto būtību.

Turpmākajā raksta daļā minētas atsevišķas tēzes, kas ilustrē šo nostāju, ar nolūku izvēloties tās tēzes un skaidrojumus, kas vairāk saistās ar lingvistiskiem elementiem un attiecas uz semiotiku.

„Džuanzi” 33. nodaļā „Zem debesīm” uzskaitīta 21 vārda skolas tēze, piem.: „Rādītājpirksts neaizsniedz [mērķi]; sasniedzot, tas neizsmel [lietu būtību]” (*Zhi bu zhi, zhi bu jue* 指不至, 至不絕) (Sun 2007, 383). Pirmkārt, izmantota vārdu spēle ar diviem homonīmiem, kurus abus izrunā kā *zhi*: 3. tonī 指 (pirksts) un 4. tonī 至 (sasniegt). Turklāt vārds *zhi* 指 var būt gan darbības vārds – ‘rādīt, norādīt, apzīmēt’, gan arī lietvārds – ‘pirksts’, ar kuru norāda uz lietām. *Bu* 不 ir nolieguma partikula; *zhi* 至 var tulkot gan kā lietvārdu, gan kā darbības vārdu ‘sasniegt, sasniegšana’, bet *jue* 絕 ir darbības vārda nozīme – ‘pilnībā kaut ko izdarīt, izsmelt’.

Teicienu var uztvert burtiski: ar pirkstu nav iespējams aizsniegt norādāmo lietu, turklāt, pat arī aizsniedzot, uz to nevar pilnībā norādīt. Tas ir tādēļ, ka pirksts vienmēr būs pirksts, t. i., norādītājs, bet objekts, uz kuru norāda, būs lieta pati par sevi, neatkarīga no norādīšanas vai no rādītāja pirksta. Ja tēzi skaidro pārnestā nozīmē, var apgalvot, ka jebkura definīcija un skaidrojums ir vienpusīgs, laika, vietas un dažādu citādu faktoru noteikts. Nosaukumi un norādes apraksta lietas un parādības tikai vienā noteiktā veidā, bet nepauz to būtību pilnībā (Wang 1996, 48–55).

Līdzīgas domas pamanāmas arī citās vārdu skolas tēzēs, piem.: „Suni var uzskatīt par aitu.” (*Quan ke yi wei yang* 犬可以為羊) (Sun 2007, 383). Šai teicienā runāts par konceptu un apzīmējumu radīšanu. Dabā nekam nav apzīmējumu, katra lieta eksistē savā formā un veidā, tā nenosauc sevi konkrētā vārdā. Tikai cilvēki, lai savā starpā saprastos, izdomā konkrētām lietām konkrētus apzīmējumus: suni nosauc par suni un aitu – par aitu, taču šie apzīmējumi nesaistās ar lietu sākotnējo būtību, tie ir vēlākos laikos mākslīgi radīti un sasaistīti ar lietām tikai konceptuāli un cilvēka izpratnē. Turklāt suni 犬 nebūt nesauc par suni, bet gan par *gou* (vai *quan*), angļiski to sauc par *dog*, vāciski – *Hund* utt. Ja nu, pirmo reizi ieraugot, cilvēki būtu šo dzīvnieku nosaukuši par aitu, tad visi to pazītu kā aitu. Apzīmējumi mainās, tie ir relatīvi un daudzveidīgi, bet neveido lietu pamatbūtību.

Cita līdzīga tēze ir pavisam īsa: „Suns nav suns” (*Gou fei quan* 狗非犬) (Sun 2007, 383). Cilvēki vienas parādības apzīmēšanai nereti izmanto dažādus sinonīmus, un šeit redzams, ka abi hieroglifi, kas apzīmē suni *gou* 狗 un *quan* 犬, ir pilnīgi atšķirīgi, tos neraksta vienādi un arī neizrunā vienādi. Tātad vārdi nav identiski, starp tiem nevar likt vienādības zīmi. Tomēr tie attiecas uz vienu un to pašu lietu. Cilvēki savā valodā vienu un to pašu parādību un realitāti var aprakstīt dažādos veidos, bet realitāte no tā nemainās. Vēl viens iespējama tulkojums šim teikumam ir: „Kucēns nav suns”, kas paver vēl citas filozofiskas interpretācijas iespējas.

Semiotiska pieeja vērojama izteicienā: „Brūns zirgs, melns vērsis – trīs” (*Huang ma, li niu san* 黃馬驪牛三) (Sun 2007, 383). Ķīniešu valodā vārdi un teikumu daļas

nav nodalīti. Netiek norādītas arī vārdšķiras un skaitlis (Fuller 2004, 17). Sākotnēji viens hieroglifs attiecas uz vienu lietu, tomēr vēlāk, veidojoties sarežģītākai sociālai sistēmai un līdz ar to arī bagātinoties valodai, parādās daudzsilbīgi vārdi, kur vairāki hieroglifi apzīmē vienu lietu vai būtni. Džjiņu dinastijas (*Jin* 晉) vēsturnieks un literāts Sima Biao 司馬彪, kurš dzīvo 3. gs. m. ē., skaidro šo tēzi vairākos veidos (Peng et al. 2020). „Brūns zirgs, melns vērsis” var būt kā viena parādība, kas attiecas uz apgalvojuma izteikšanu. Realitātē saskaņā ar ierasto uztveri parasti tiek nošķirtas divas būtnes – brūns zirgs un melns vērsis. Tādējādi ir trīs lietas (Peng et al. 2020):

- 1) visa parādība kopumā;
- 2) brūns zirgs;
- 3) melns vērsis.

Vēl viena iespēja ir nošķirt apgalvojumu no krāsu un formu apzīmējumiem (Peng et al. 2020):

- 1) visa parādība kopumā;
- 2) krāsas – brūns un melns;
- 3) būtnes (formas) – zirgs un vērsis.

Iespējams arī sīkāks grupējums 3×3 lietu veidā (Peng et al. 2020):

- 1) a. brūns, b. melns, c. krāsas;
- 2) a. zirgs, b. vērsis, c. būtnes (formas);
- 3) a. brūns zirgs, b. melns vērsis, c. visa parādība kopumā.

Ir vēl vairākas citas tēzes un diskusijas par līdzīgām tēmām. Domātājs Gunsuņš Luns savā traktātā šai tēmai velta visu 4. nodaļu „Par mainīguma izpratni” (*Tong bian lun* 通變論), kurā līdzīgā veidā analizē duālos priekšstatus – viens un divi, kreisais un labais, zirgi un vērsi. Viņš tos gan apvieno vienā vienībā, gan grupē pa divi vai pa trīs. Izvērsti tiek skaidrots, ka pāru lietas uztveramas kā trīs, jo ir lieta pati par sevi, labā puse un kreisā puse (Wang 1996, 59, 60, 65). Gan šajā, gan citos vārdu skolas darbos parādās tēze, ka vistām ir trīs kājas (Peng 2000).

5. Vārdu skolas ideju izvērtējums salīdzinājumā ar citiem domātājiem

Liela daļa stāstu un sofisma ideju skaidrojumu nāk arī no citiem klasiskajiem vēstures un filozofijas traktātiem, kas tapuši 3. gs. p. m. ē. Tā, piem., valstsvīra Ļu Buvei (*Lv Buwei* 呂不韋) sarakstītās hronikas „Ļu kunga pavasari un rudenī” (*Lv shi chun qiu* 呂氏春秋) apakšnodaļā „Maldinošā retorika” (*Yin ci* 淫辭) minēta tēze par trim zobiem (Lv 2018). Savukārt Konfūcija devītās paaudzes mazdēls Kuns Fu 孔鮒 savā darbā „Kuna apkopotie skolotāja [teicieni]” (*Kong cong zi* 孔叢子) atsaucas uz Gunsuņa Luna tēzi, ka cilvēkam ir trīs ausis (Fraser 2020). Kuns Fu šim vārdu skolas pārstāvim velta pat atsevišķu nodaļu, kurā dod arī biogrāfiskus datus, pieminot, ka Gunsuņš Luns 3. gs. p. m. ē. strādājis Džao valsts (*Zhao* 趙) prinča Pinjuaņa (*Pingyuan* 平原) galmā (Kong Fu 2018). Tomēr no teksta nekļūst skaidrs, vai viņa padomi tikuši uztverti

nopietni vai arī viņš bijis tikai galma jokdaris, kurš, kā pieļauj Kristofs Harbsmeiers (*Christoph Harbsmeier* 1998, 300–301), ar savām dīvainajām tēzēm viesībās izklaidējis augstmaņus.

Pārsvārā ķīniešu klasiskie domātāji savās mācībās tiecas paust jēgu, mērķi un dziļu domu (*yi* 義). Vēlākos laikos tas pat kļūst par galma akadēmiķu un literātu pamatpostulātu. Tikai vārdu skola ar īpašu jēgas meklēšanu neizceļas un tāpēc tiek asi kritizēta. Konfūcists Sjuņdzi (*Xunzi* 荀子) apgalvo, ka Dens Sji un Hui Ši „neseko seno valdnieku likumiem, neievēro rituālus un godprātību” (Xun 2018b). Džuandzi izsmej Hui Ši par viņa daudzajām grāmatām un ačgārnajiem uzskatiem: „Hui Ši lieto dažnedažādas metodes, grāmatas viņš ved piecos vezumos, bet viņa mācība ir kļūdaina un pretrunīga, vārdi nepauž būtību.” (Sun 2007, 383)

Šī iemesla dēļ pragmatiskie ķīnieši ātri aizmirst vārdu skolas mācību un nepiemin to gadsimtiem ilgi. Tikai 17. gs., Minu un Cjinu dinastiju (*Ming Qing* 明清) laikā, kad līdz ar jezuītu misionāriem ienāk Rietumu loģikas idejas, vārdu skolas idejas atkal kļūst populāras (Kurtz 2021, 65–67, 283, 287). Varētu pat teikt, ka tieši Rietumu iespaidā ķīniešu vārdu skolas idejas atdzīvojas un kļūst atpazīstamas gan Ķīnā, gan citās valstīs. Rietumos šī mācība bieži vien tiek saistīta ar loģikas vai sofisma filozofiju, salīdzinot vārdu skolas tēzes ar grieķu filozofu Platona (Πλάτων) un Elejas Zēnona (Ζήνων ὁ Ἐλεᾶτης) izteicieniem (Liu 2003). Turklāt 20.–21. gs. parādās arī daudzi ķīniešu pētījumi, piem., vēsturnieka un filozofa Pana Pu 庞朴 raksti, kuros skaidrotas un no jauna interpretētas senās vārdu skolas tēzes un idejas (Pang 1979).

Secinājumi

Ķīnā valodniecības pētījumi attīstās salīdzinoši vēlu, kad klasiskā filozofija jau ir piedzīvojusi savu uzplaukumu un norietu. Pirmā hieroglifu vārdnīca tiek sastādīta 2. gs. p. m. ē., pirmais pētījums par fonētiku top 5. gs. m. ē., bet gramatikas grāmatas ķīnieši sāk sastādīt tikai 19. gs. Rietumu zinātnisko teoriju ietekmē. Līdz ar to var apgalvot, ka gramatikas teorija un lingvistikas termini ir aizgūti no indoeiropiešu valodu pētījumiem un aprakstiem, tai skaitā arī tādi jēdzieni kā semiotika vai gramatika. Tomēr šis pētījums pierāda, ka jau Austrumu Džou dinastijas laikā (8.–3. gs. p. m. ē.) parādās filozofisko ideju strāvājums, kurā tiek apspriesti valodnieciski jautājumi. Tie ir vārdu skolas pārstāvji, ko Ķīnā dēvē arī par disputētājiem. Viņi ir vieni no pirmajiem, kuru diskusijās un tēžu argumentācijā parādās atsauces uz morfoloģiju, etimoloģiju, semiotiku, semantiku un gramatiku. Tomēr jāatzīst, ka šāda veida analīze viņu filozofijā izpaužas vairāk neapzinātā veidā, jo galvenais mērķis ir ar jebkuriem retorikas līdzekļiem pārliecināt sarunu biedrus par savu tēžu pareizību.

Vārdu skolas domātāji ir izcili oratori, kuri pēta un analizē vārdus, izmantojot tos savu teoriju pierādīšanai, kā arī kritizē un ironizē par valodas mākslīgi radīto nosaukumu neatbilstību faktiskajiem notikumiem un reālajām lietām. Rietumos šo ideju pārstāvji nereti tiek dēvēti par ķīniešu sofistiem, vedinot uz maldīgām domām, ka viņu tēzes līdzinās grieķu filozofu izteicieniem. Taču Ķīnā visos laikos tiek izmantots tikai viens nosaukums – *vārdu skola*, ko var interpretēt arī kā *vārdu eksperti*.

No vārdu skolas sacerējumiem mūsdienās pilnībā ir saglabāties tikai viens trakts – „Skolotājs Gungsuņš Luns”. Tam ir vairāki iemesli. Pirmkārt, ķīniešu klasiskie domātāji savās mācībās tiecas paust dziļu jēgu, taču vārdu skolas pārstāvji ar īpašu jēgas meklēšanu neizceļas, tāpēc tos kritizē gan daoistu domātāji, piem., Džuandzi, gan arī konfūcisti, piem., Sjuņdzi. Otrkārt, Senajā Ķīnā rakstīšanas pieredze ir ļoti primitīva un reti pieejama, kā arī to izmantošana ir ļoti neērta, tādēļ tiek fiksētas tikai galvenās idejas. Tā kā vārdu skolas izteicienos šādu būtisku ideju nav un tie vairāk balstās uz retoriku un argumentācijas veiklību nekā uz ideju dziļumu, tie tiek pierakstīti daudz mazāk. Treškārt, lielākā daļa seno traktātu Cjiņu dinastijas imperatora Šihuana laikā tiek iznīcināti kā pretvalstiska ideoloģija. Ceturtkārt, ķīniešu pragmatiskā attieksme pieprasa, lai filozofiskās mācības un raksti būtu valstij un sabiedrībai noderīgi, lai tie ietvertu dziļu morāli, kas vārdu skolas disputiem nebija raksturīga. Tādējādi šī mācība tiek gandrīz aizmirsta, un tikai 17. gs., Rietumu loģikas teoriju iespaidā vārdu skolas idejas iegūst jaunu aktualitāti. Tikai vēlāk, 20.–21. gs., parādās ķīniešu pētījumi, kuros skaidrotas un no jauna interpretētas senās vārdu skolas tēzes un jēdzieni.

Avoti

1. Kong, Fu. 2018. Kong cong zi: Gong Sun long. *Gudian wenxue wang*. Pieejams: <http://www.cngdwx.com/xianqinlianghan/kongcongzi/183316.html>
2. Liu, Xiang. 2018. Shuo yuan: Shan shuo. *Gudian wenxue wang*. Pieejams: <http://www.cngdwx.com/xianqinlianghan/shuoyuan/17903.html>
3. Lv, Buwei. 2018. *Lv shi chun qiu: Shen ying lan: Yin ci*. *Gudian wenxue wang*. Pieejams: <http://www.cngdwx.com/xianqinlianghan/lvshichunqiu/14628.html>
4. Sima, Tan. 2009. *Lun liu jia yao zhi*. Taipei: National Tsing Hua University. Pieejams: <http://mx.nthu.edu.tw/~ptchu/courses/xunzi/012.html>
5. Sun, Tonghai (kom.). 2007. *Zhuang zi*. Beijing: Zhonghua shuju.
6. Wang, Guan (kom.). 1996. *Gong sun Long zi xuan jie*. Beijing: Zhonghua shuju.
7. Xun, Kuang. 2018a. Xun zi: Bu gou yuan wen ji fan yi. *Gudian wenxue wang*. Pieejams: <http://www.cngdwx.com/xianqinlianghan/xunzi/9824.html>
8. Xun, Kuang. 2018b. Xun zi: Fei shi er zi yuan wen ji fan yi. *Gudian wenxue wang*. Pieejams: <http://www.cngdwx.com/xianqinlianghan/xunzi/9827.html>
9. Zuo, Qiuming. 2018. Chun qiu Zuo zhuan: Zhao gong er shi nian. *Gudian wenxue wang*. Pieejams: <http://www.cngdwx.com/xianqinlianghan/chunqiuзуоchuan/7196.html>

Literatūra

1. Baltgalve, Agita. 2014. *Mūsdienu ķīniešu valodas pamati*. Rīga: Zvaigzne ABC.
2. Baltgalve, Agita (red.). 2015. *Ievads senķīniešu valodā*. Rīga: Latvijas Universitātes Akadēmiskais apgāds.
3. Bo, Mou (ed.). 2018. *History of Chinese Philosophy*. London: Routledge.
4. Chappell, Hilary, Peyraube, Alain. 2014. The History of Chinese grammars in Chinese and Western scholarly traditions. *Language and History*. 57(2), 113–42. <https://doi.org/10.1179/1759753614Z.00000000032>

5. Fraser, Chris. 2020. School of Names. *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*. Pieejams: <https://plato.stanford.edu/archives/win2020/entries/school-names/>
6. Fuller, Michael A. 2004. *An Introduction to Literary Chinese*. Cambridge: Harvard University Press.
7. Harbsmeier, Christoph (ed.). 1998. *Science and Civilization in China*. 7, 1. *Language and Logic*. Cambridge: Cambridge University Press.
8. Hou, Ran. 2021. Qin dai fen shu keng ru shi jian ben mo bian xi. *Journal of Hangzhou Dianzi University (Social Sciences)*. 17/6, 59–64. <https://doi.org/10.13954/j.cnki.hduss.2021.06.009>
9. Kurtz, Joachim. 2021. *The Discovery of Chinese Logic*. Leiden: Brill.
10. Lin, Chong'an. 2007. Bai ma fei ma zhi bian – yin ming li shi he po shi de ying yong. *Ling shan xian dai fo jiao za zhi*. 299, 8–13.
11. Liu, Chuang. 2003. *Ming-Jia (the Logicians) and Zeno: A Comparative Study*. Abingdon: Routledge.
12. Pang, Pu. 1979. *Gong sun Long zi yan jiu*. Beijing: Zhonghua Shuju.
13. Pang, Pu. 2000. Ji san zu shuo. *Xue shu yue kan*. 9, 8–10. Pieejams: <http://www.guoxue.com/xzcq/ddxz/pangpu/jszs.htm>
14. Peng, Yilian, Ma, Qinrong et al. (eds.). 2020. *Luo ji xue da ci dian*. Shanghai: Shanghai cishu chubanshe. Pieejams: https://mall.cnki.net/reference/read_r201106017.html
15. Pildegovičs, Pēteris. 2010. *Lielā ķīniešu-latviešu vārdnīca*. Beijing: Commercial Press.
16. Raphals, Lisa. 1998. On Hui Shi. *Wandering at Ease in the Zhuangzi*. Ames, Roger (ed.). Albany: State University of New York Press, 143–161.
17. Raphals, Lisa. 2020. Science and Chinese Philosophy: Generalist versus specialist knowledge. *Stanford Encyclopedia of Philosophy*. Zalta, Edward N. (ed.). Pieejams: <https://plato.stanford.edu/entries/chinese-phil-science/>
18. Rogacz, Dawid. 2018. “Spring and Autumn Annals” as narrative explanation. *Towards a Revival of Analytical Philosophy of History: Around Paul A. Roth's Vision of Historical Sciences*. Brzechczyn, Krzysztof (ed.). Leiden: Brill, 254–272. https://doi.org/10.1163/9789004356900_015
19. Rošker, Jana S. 2014. Specific features of Chinese logic: analogies and the problem of structural relations in Confucian and Mohist discourses. *Synthesis Philosophica*. 29(1), 23–40.
20. Rošker, Jana S. 2015. Classical Chinese logic. *Philosophy Compass*. 10(5), 1–9. <https://doi.org/10.1111/phc3.12226>
21. Sellmann, James D. 2009. Hundred Schools of Thought. *Berkshyre Encyclopedia of China*. Vol. 5. Bagg, Mary (ed.). Great Barrington: Berkshire Publishing Group, 1126–1131. <https://doi.org/10.1093/acref/9780190622671.001.0001>
22. Wang, Zuoli. 2010. New investigations in the School of Names. *Asian and African Studies*. XIV(3), 85–101. <https://doi.org/10.4312/as.2010.14.3.85-101>
23. Xu, Shen, Zang, Kehe (ed.), Wang, Ping (ed.). 2002. *Shuo wen jie zi xin ding*. Beijing, Zhonghua shuju.
24. Zhang, Tianjie. 2018. Fu dan da xue ju ban Song Ming li xue guo ji lun tan: jin si shi nian Song Ming li xue yan jiu xin dong xiang. *Peng pai: The Paper*. Liu, Yonggang (ed.). Shanghai: Shanghai dongfang baoye youxian gongsi. Pieejams: https://www.thepaper.cn/newsDetail_forward_2404873

Summary

The article introduces readers to one of the movements of traditional Chinese thought – the School of Names. Such teachings as Daoism and Confucianism are widely recognised, whereas the School of Names is known only by few. Generally, ideas of this teaching are studied in the context of philosophy – logic and sophism. On the other hand, the author’s opinion is that representatives of School of Names can be considered the first Chinese linguists. In ancient China, the field of linguistics was not singled out and was not studied; and these philosophers were the first to focus on the linguistic analysis of sentences and concepts, discussing issues related to sentence structure, meaning of words, and form of Chinese characters.

Thus, the aim of the research is to select and to examine those statements of the School of Names which show linguistic features. The analysis is based on a semantic and semiotic approach, translating selected fragments of original texts, and explaining grammar specifics and pictographic elements of certain words. At times, the etymology of words and Chinese characters are also considered. The article is divided into five sections. First of all, the historical development of Chinese linguistics and the School of Names is briefly described. This section is followed by a linguistic analysis of the name of the school and of the main theses by philosophers. The last section provides an evaluation of the philosophy of the School of Names in comparison with the ideas of other classical Chinese philosophers.

Conclusions show that the main purpose of disputes among thinkers of the School of Names is mainly philosophy and cognitive logic; however, their theses also reveal linguistic aspects and analysis. In the context of Chinese Classics, these ideas are not popular, because they do not reveal a deep meaning and morality that could be useful to society. However, many expressions by thinkers of the School of Names refer to morphology, etymology, semiotics, semantics, and grammar, hence, they are important as witnesses of linguistic discussion. These and other concepts did not yet exist in China at that time. They only have appeared in the 19th–20th centuries due to the influence of Western sciences and still remain relevant nowadays in the theory of modern Chinese linguistics.

Keywords: Classical Chinese language; Chinese classical philosophy; semantics; semiotics; grammar.

Rakstam ir Creative Commons Attiecinājuma 4.0 Starptautiskā licence (CC BY 4.0) / This article is licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)